

'El jardí dels sis sentits'

Lloc més fèrtil per desenvolupar noves visions humanístiques i científiques que portin a nous avenços és l'espai fronterer entre disciplines. És on els límits d'un coneixement es converteixen en les oportunitats d'un altre, de manera que s'alimenten sinèrgicament. Hi ha molts projectes que estimulen aquesta estratègia. L'artista plàstica d'origen suec Bess Frimordig treballa en l'aprofundiment dels drets humans i la sostenibilitat a través de l'art. El 2016 va iniciar un projecte on combina art i ciència per desenvolupar de manera cooperativa benestar emocional. L'està fent en col·laboració amb Melissa Hardwick, directora de la Kentish Town Improvement Foundation, que desenvolupa programes innovadors al James Wigg Practice de Londres, un centre de salut pioner en l'aplicació de noves estratègies; i amb la biòloga Anna Febrero, professora de l'Institut Escola Municipal de Jardineria Rubió i Tudurí i de la Universitat de Barcelona i investigadora en el camp de la fisiologia vegetal i en noves estratègies educatives, juntament amb un dels seus estudiants, Manoel Alves. L'han anomenat *El jardí dels sis sentits (Six Senses Garden)*.

Amb deu participants van generar un jardí sostenible i comestible, fent el seu compost a partir de marro de cafè, fulles de te ja utilitzades i closques d'ou, i utilitzant altres materials de rebuig com a estris de jardineria. Cada sessió s'iniciava regant les plantes i contemplant el seu creixement amb tots els sentits possibles: observant-les directament i a través del microscopi, olorant-les, dibuixant-les, escoltant-les, menjant-les i utilitzant algunes de les seves parts per fer impressions amb colorants diversos.

La idea del projecte és simple i estimulante: analitzar les estratègies que utilitzen les plantes per superar les situacions d'estrès biològic, com ara quan s'agafa una fulla per fer una impressió o un fruit per menjar, però fer-ho no només des de la ciència sinó també, especialment, a través de l'art, per establir un paral·lelisme psicològic amb la resiliència humana. Els processos fisiològics són evidentment diferents, però com va dir un dels participants a la revista *Printmaking Today*: "Les plantes són art. Observar-les al microscopi permet veure textures que es poden convertir en impressions. Tot el que resta amagat és bonic, i es pot observar. L'art i la biologia mostren que la natura té totes les respostes." Un espai fronterer per analitzar i aprofundir en els mecanismes del benestar humà. *

Reconèixer la biodiversitat

Hi ha moltes maneres de gaudir de la natura, però per comprendre-la i integrar-la cal reconèixer mínimament els elements que la formen. Aquesta ha estat tradicionalment la funció de les insubstituïbles guies de camp, que a banda de donar-nos les indicacions necessàries per identificar els elements específics als quals van adreçades, generalment també ens proporcionen dades valuoses sobre els hàbitats i altres particularitats biològiques o geològiques relacionades. Aprofitant que l'estiu és un bon moment per sortir a la natura, sempre que la calor ho permeti, aquest mes d'agost us proposo tres guies naturalístiques que han estat publicades fa poc i que cobreixen diversos aspectes de la biodiversitat del país.

Rapinyaires

D'un temps ençà, l'afició als ocells i la recerca ornitològica estan en auge a Catalunya, un dels països europeus que, proporcionalment, tenen més interès pel món de les aus, tant a l'àmbit d'aficionats com d'investigadors. L'Institut Català d'Ornitologia, per exemple, coordina més de cinc mil ornitòlegs voluntaris, els quals representen una minúscula fracció

dels que surten sovint o de tant en tant al camp a gaudir de les aus. Tots els ocells desperten l'interès dels aficionats, però possiblement els més buscats siguin els aquàtics, típics dels aiguamolls, i els rapinyaires. Pel que fa als rapinyaires, les principals raons són la seva bellesa i majestuositat de vol, la biologia, l'estat de conservació i la gran importància ecològica que tenen.

La *Guia de rapinyaires de Catalunya* que ens ofereixen els ornitòlegs Fran Tabalon i Àlex Ollé és de les més ben treballades, il·lustrades, informatives i útils que he vist mai dedicada a aquest tipus d'ocells. El llibre tracta amb exhaustivitat les 27 espècies de rapinyaires diürnes d'aparició freqüent a Catalunya i les 9 d'aparició accidental. Després d'una *Introducció a la biologia dels rapinyaires*, ens explica, espècie per espècie, com reconèixer-les, la seva distribució, els desplaçaments i les migracions, els requeriments ecològics, la reproducció

i l'alimentació. I tot això ho acompanya de més de tres-centes fotografies a color i de més de dues dotzenes de làmines comparatives.

Pirineus

Catalunya és una terra privilegiada pel que fa a la seva diversitat natural, fruit de la combinació de clima mediterrani amb certes influències continentals i de la presència d'importants serralades que generen multitud de microclimes. *Fauna i flora dels Pirineus*, del biòleg i naturalista David Guixé i del naturalista i il·lustrador Toni Llobet, posa a l'abast de tothom la possibilitat d'identificar i conèixer la biodiversitat natural de la serralada més extensa del país, els Pirineus. Reuneix un miler d'espècies de flora i fauna en un sol volum molt manejable i que podem dur amb facilitat a la motxilla o a la mà mentre caminem. Cal destacar, a banda dels textos breus però molt informatius, la gran

quantitat d'il·lustracions clares i detallades que inclou, les quals ens ajudaran, d'un sol cop d'ull, a identificar moltes de les espècies que trobarem.

Mediterrani

Per acabar, si estem arran de mar o a les serralades costaneres, sens dubte estarem envoltats de vegetació, plena de colors, matisos i aromes. *Flora del Mediterrani*, del botànic i fitogeògraf alemany Peter Schönfelder i de la seva esposa Ingrid, farmacèutica de professió però aficionada a la botànica, ens permet descobrir moltes d'aquestes plantes. La guia n'inclou més de cinc-centes, entre flors, arbustos, arbres, herbes i falgues, de les quals proporciona una descripció concisa que inclou les característiques més destacades i els elements més importants per fer-ne una classificació fàcil i segura. I ho acompanya amb 870 fotografies a color de gran qualitat i 285 mapes de distribució. *

GUIA DE RAPINYAIRES Fran Tabalon i Àlex Oller

Editorial: Cossetània
Valls, 2017
Pàgines: 319
Preu: 21,20 euros

FAUNA I FLORA DELS PIRINEUS David Guixé i Toni Llobet

Editorial: Brau
Figueres, 2017
Pàgines: 144
Preu: 15 euros

FLORA DEL MEDITERRANI Ingrid i Peter Schönfelder

Editorial: Cossetània
Valls, 2017
Pàgines: 320
Preu: 22,90 euros

Una mostra
de la rica flora
mediterrània / ARXIU